

فهرست مطالب:

۸۲	معماری صدر مسیحیت
۸۵	معماری بیزانس (روم شرقی)
۹۳	معماری رومانسک
۱۰۴	معماری گوتیک
۱۱۸	معماری رنسانس
۱۳۲	معماری باروک (۱۷ و ۱۸ م)

۱	معماری پیش از تاریخ
۷	معماری بین النهرین
۱۶	معماری مصر
۲۸	معماری ایران
۴۰	معماری هند
۴۵	معماری چین
۴۹	معماری ژاپن
۵۳	معماری تمدن های اژه ای
۵۶	معماری یونان
۷۱	معماری روم

فصل اول

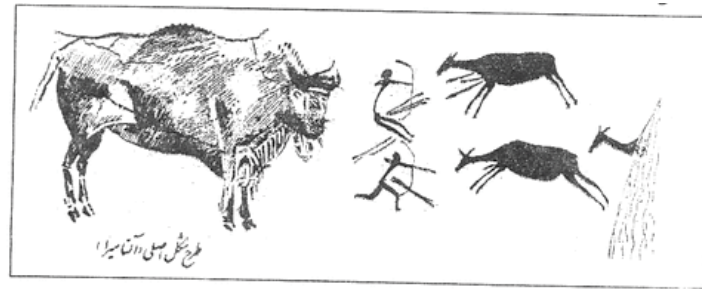
معماری پیش از تاریخ

باستان شناسان ظهور انسان را بر روی کره زمین از روی ابزار ساخت دستشان شناخته اند و ظهور انسان را تا حدود ۱ میلیون سال پیش روی زمین می دانند. بر اساس اطلاعات موجود، پیدایش نخستین گروه انسانی را مربوط به ۴۰ تا ۴۵ هزار سال پیش می دانند و این در حالی است که اولین گردهمایی متمرکز کم روستانشینان بوده اند در حدود ۱۱ تا ۱۰ هزار سال قبلی صورت گرفته است.

کهن ترین آثار زندگی، فرهنگ و تمدن انسانی که طی کاوش ها و پژوهش های باستان شناسی کشف شده، بسیار از نکات ناشناخته و مبهم را برای انسان امروزی روشن نموده است. نخستین آثاری که از انسان ابزار ساز به دست آمده متعلق به حدود ۴۰۰۰۰ سال مبهم را برای انسان امروزی روشن نموده است. نخستین آثاری که از انسان ابزارساز به دست آمده است متعلق به حدود ۴۰۰۰۰ سال قبل است. در طول آخرین دوره پارینه سنگی یعنی حدود ۲۰۰۰۰ سال پیش است که با نخستین آثار هنری انسان ابتدایی رو به رو می شویم. برای اشنایی بیشتر با این گونه آثار هنری به

بررسی چگونگی نقاشی های غارهای آلتامیرا در اسپانیا و لاسکوا در فرانسه می پردازیم.

آلتامیرا: در سال ۱۸۷۹ فردی اسپانیایی هنگام ورود به غار نقوشی که هیچ انسان تا آن زمان با آن آشنا نشده بود را مشاهده کرد لاسکوا: در این غار مجرای عبور آب زیر زمینی هم وجود دارد. در سال ۱۹۴۱ به طور اتفاقی تصاویری از حیوانات چون ماموت، گاو وحشی، اسب و گرگ کشف شد.

ش ۱ - تصاویر نقاشی شده توسط انسان پیش از تاریخ.

نکته: قدیمی ترین آثار نقاشی در غار در غار آلتامیرا در اسپانیا است. ویژگی این نقاشی های درون غارها

۱- سبک این نقاشی ها بسیار طبیعی است و نشانگر حافظه خارق العاده انسان نخستین بود که توانسته حیوان را با شکل و حرکتی نشان دهد که طبعاً این چنین بوده.

۲- نقاشی‌ها جنبه تزئینی نداشته چون در قسمت‌های عقبی غار که دور از روشنایی بوده ترسیم شده‌اند.

۴- استفاده از تناسب رعایت نشده

۵- استفاده از نوعی پرسپکتیو

علت ترسیم این نقاشی‌ها

۱- حیوان را همیشه در اختیار خود داشته باشند.

۲- نقاشی‌ها جنبه تزئینی نداشته چون که در قسمت‌های عقبی غار که دور از روشنایی بوده ترسیم شده‌اند.

۳- در آنها تناسب رعایت نشده

۴- استفاده از نوعی پرسپکتیو

علت ترسیم این نقاشی‌ها

۱- حیوان را همیشه در اختیار خود داشته باشند.

۲- افراد همزیست در شکار دسته جمعی بر جانورانی که غذای اصلی‌شان را تامین می‌کرد چیره شود.

۳- می‌خواستند با مکرر ساختن تصاویر جانوران بر صخره‌ها تعداد آنها را بیشتر و نسلشان را بارورتر کنند.

تقسیم قراردادی زمان پیش از تمدن بشر: این تقسیم بندی بر اساس تکامل ابزارهای سنگی طبقه بندی شده است.

۱- دیرینه سنگی ۲- میان سنگی ۳- نو سنگی

عصر حجر

دوران پارینه سنگی = سنگ قدیم = شکار

دوران میان سنگی = سنگ میانه = ۱- کشف آتش ۲- ساخت ابزار با سنگ ۳- شکار

دوران نوسنگی = سنگ جدید = ۱- انقلاب کشاورزی رخ می‌دهد. ۲- رو آوردن به کشاورزی و دامداری ۲- یکجانشینی و به وجود آمدن روستاها و شهرها

۱- دیرینه سنگی

در بین النهرین از قدمت بیشتری برخوردار است و آنچه که انسان در غالبا (مانند لاسکو و انتامبرا) به گذشته مربوط به این دوره است.

۲- میانه سنگی

در اروپا و همزمان با عقب نشینی یخچال ها و انقراض ماموت ها بوده است.

- در این دوره انسان موفق به اهلی کردن سگ شد.

- دوره گذار از دوره پارینه سنگی به نو سنگی

- پیشرفت از ابزارهای سنگی و نحوه زندگی.

- مقدمه ای بر دوره نو سنگی

۳- دوره نوسنگی

انسان گام بزرگی در راه تسلط بر محیط خویش برداشت و در این دوره انسان به کشاورزی پرداخت و موفق به اهلی کردن برخی جانوران وحشی گردید. با این کار از شکار کردن به کشاورزی و دامداری و تشکیل نخستین گروه های روستایی روی آورد. به طور کلی در این دوره بشر از طبیعت جدا شده و دست به ساختمان و تغییر محیط طبیعی خود زد.

- اولین ساخته بشر ایجاد خانه یا کلبه از شاخه با شکلی مدور.

نکته: انتخاب فرم دایره ای برای خانه از اصول تکنیکی بیشتر به خاطر مشکلات سقف آن بوده است و این فرم را از طبیعت و

ناشناخته هایی که مظهر عظمت بودند مثل خورشید و ماه تقلید کرده است.

خاورمیانه کهن ترین منطقه ای است که آثار ساختمانی بشر در آن ایجاد گردید، از آن جهت خاورمیانه را گهواره تمدن می نامند.

ش ۲- پلان یک سریناه گودالی.

از آثار این دوره می توان به استون هنج، اریحا در اردن، چاتال هیوک و جاجیلا در آناتولی اشاره کرد.

استون هنج

مکان: سالزبوری در جنوب انگلیس

این بنا دایره ای به قطر ۱۰۰ متر را تشکیل می دهد با ۱۲۰ قطعه سنگ را یکپارچه به ارتفاع ۵ متر کاربری این بنا با بررسی هایی ناخته شده است. دانشمندان به این

نتیجه رسیدند که این مجموعه وظیفه یک کامپیوتر ستاره شناسی را به عهده داشته است.

این بنا در واقع نوعی دولمن است که در مناطقی دیگر از اروپا نیز دیده شده است. دولمن ها سنگ های عظیمی هستند که بدون استفاده از ملات بر روی هم قرار دارند و ظاهرا این بناها جنبه مذهبی داشته اند و یا بعضی مقبره بوده اند. که به صورت که در استون هنج هست و سنگ بزرگ عمودی به عنوان پایه و سنگ بزرگ دیگری به صورت افقی بر روی آن به کار رفته است.

تپه علی کش دهلران خوزستان

۱- از دیگر آثار این دوره است ۲- خانه ها به صورت تک اتاقه بوده اند ۳- کف اتاق ها از گل یا خاک نرم کوبیده است.

پی: از قلوه سنگ که روی آن با لایه های گل از رسوبات قرمز با قطعاتی به شکل خشت ۱۰*۱۵*۲۵ جدا می کردند و با آنها کلبه های خود را می ساختند.

آثار مهم جهانی دوران نوسنگی:

۱- اریحا در اردن ۲- چاتال هویوک

اریحا در اردن

مکان: از شهرهای قدیمی خاورمیانه است و در دره روی اردن واقع شده.

- نخستین استحکامات شناخته شده سنگی در تاریخ بشر و همچنین نخستین برج و بارو

- خندقی عریض و سنگی داشت و دیواری به قطر ۱/۵ متر گرداگردش کشیده شده بود.

چاتال هویوک

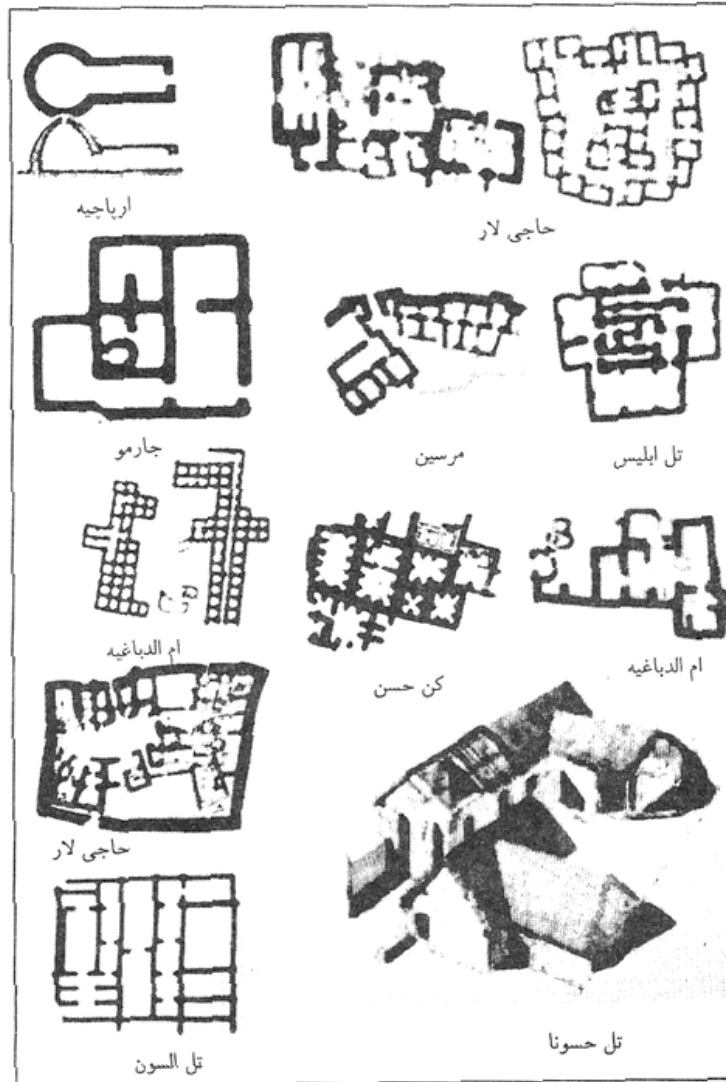
مکان آناتولی ترکیه

- نخستین تلاشهای بشری برای پی ریزی زندگی بشری

- نظم موجود در شهر نشان می دهد که طبق نقشه ای نظری یا غیر تجربی ایجاد شده است.

- هیچ خیابان یا کوچه ای ندارد خانه ها به هم چسبیده و از پشت بام به هم راه دارند و این امر باعث می شود که ساختمان ها حائل یکدیگر بوده و استحکامی بیش از ساختمان های تک ایستاده پیدا کند.

ش ۵ - پلان نمونه‌هایی از خانه‌های انسان پیش از تاریخ در منطقه خاورمیانه .

- خانه با نقشه ای واحد از خشت خام

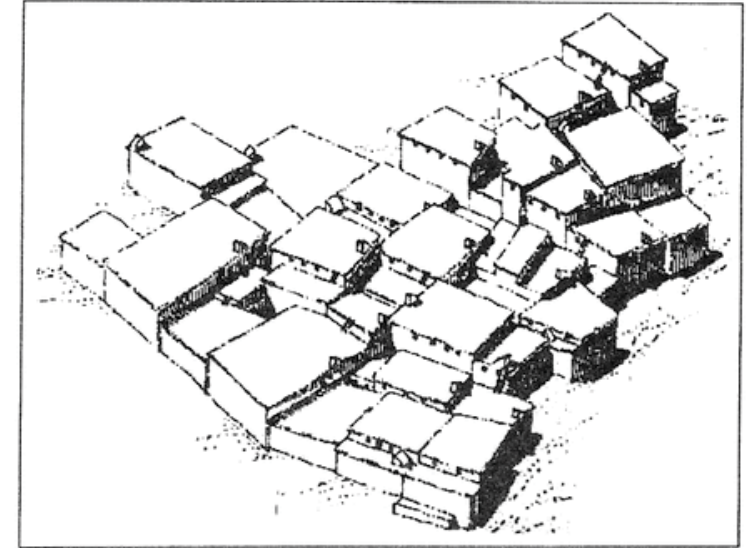
تقسیم بندی تاریخ پیش از تمدن

یک تقسیم قراردادی تاریخ پیش از تمدن به شرح زیر است:

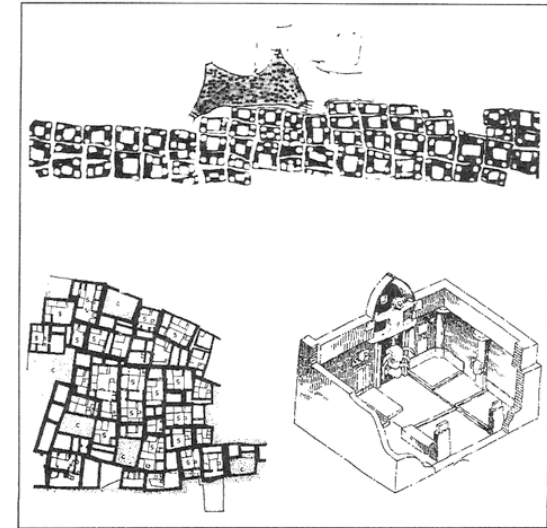
۱- دوره پالئوتیک: از یک میلیون سال پیش تا ده هزار سال پیش (حجر قدیم) که این دوران، دوران غارنشینی، میوه چینی و شکار می باشند.

۲- دوره پروتئونولتیک: دوران تکوین دامپروری است که از ده هزار سال پیش تا ۹ هزار سال پیش به طول انجامیده.

۳- دوران نئولتیک: دوران کشت غلات و پرورش حیوانات اهلی است که عصر یکجانشینی است و از ۹ هزار سال پیش تا ۵ هزار سال پیش به طول انجامیده (زندگی روستایی) که به دوره بعد از این دوران دوره برنز می گویند که زمان تولد اولین تمدن های بشری است.

ش ۶ - پرسپکتیو بازسازی شده بخشی از چاتال هویوک .

ش ۷ - بازسازی یک معبد ، پلان و منظره فوران آتش ، جزئی از نقاشی دیواری چاتال هویوک .

- مجهز به سیستم جمع آوری زباله

نوشتن، هنر، معماری ساختمانی و شکل‌های جدید حکومتی پدیدار گردید. شغل اصلی بین‌النهرین کشاورزی بود. سومری‌ها صاحب‌خط بودند که باعث به وجود آمدن مدرسه می‌شد.

ویژگی معماری سومری معماری سومر معماری مذهبی بود که به معابد توجه زیادی می‌شد و معابد محل استقرار الهه بود. آنها معابد را زیگورات می‌نامیدند که به زبان سومری به معنی کوه است و بر عکس معماری مصر که در خدمت آرامگاه‌های پادشاهان مصری بود.

از جمله ویژگی‌های معماری سومری‌ها

استفاده از مصالح آجر، گل، قیر و خشت برای زیرکاری و آجر جوش و آجر لعاب‌دار برای روکار است. (نما) - چوب نیز در این معماری به کار می‌رفت.

- اساس و پایه معماری سومری استفاده از جرز قوس و طاق گهواره‌ای که در دوره‌های بعد مورد تقلید آکادی‌ها و بابلی‌ها قرار گرفت.

- سومریان مردمی کشاورز بودند که مهار سیل را یاد گرفتند و شهرهایی با دیوارهای قطور ساختند.

فصل دوم

معماری بین‌النهرین

بین‌النهرین یکی از مراکز تمدن قدیم در آسیاست، که در حد فاصل دو رودخانه دجله و فرات واقع شده و این دو رود از کوه‌های ارمنستان سرچشمه گرفته‌اند. و بین‌النهرین مرکز یکی از کهن‌ترین تمدن‌هاست.

تمدن‌های بین‌النهرین

سومر، آکد، بابل - آشور

سومر

نخستین تمدن شناخته شده در بین‌النهرین است و پیدایش تمدن سومر به ۴ هزار سال پیش از میلاد مسیح می‌رسد و پس از مسکون شدن در دره‌های بزرگ رودخانه‌ها و بعد از آن

- اقوامی سامی از صحرای غربی آمدند و همه چیز را از سومریان آموختند و شهرهایی مانند: کیش، آکد، ماری و بابل را ساختند.

بزرگترین شهر سومر اروک (اورک مرزی) با دو مجموعه بزرگ پرستشگاهی

۱- معبد آنانو (متعلق به اینانا خدای عشق)

۲- آنو (متعلق به خدای آسمان)

- قدیمی ترین معبد حفظ شده مجموعه آنانا معبد سنگ آهک در آن استثنایی است. مورد توجه در این معبد این است که هیچ گونه سنگ ساختمانی در جلگه بین النهرین یافت نمی شده است.

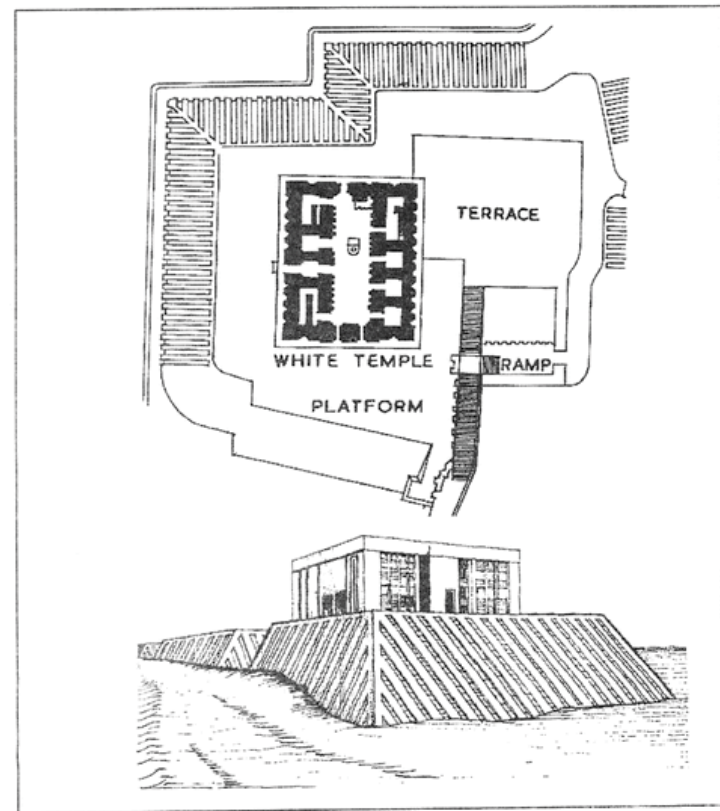
- در مرحله بعدی ساختمان جانشین معبد سنگ آهک، معبد ستون است که ۲۰ سکویی آجری قرار دارد.

تزئینات معبد ستون: موزاییک، متشکل از مخروط های گلی که یکی از ویژگی های معماری پرستشگاه های معماری پرستشگاه سومری است. آنها مخروط های گلی را به صورت منظمی در گچ دیوار فرو می کردند.

- طرح این تزئینات تقلیدی از نقش پارچه است.

معبد سفید

در اروک بین دو مجموعه آنو و اینانا که از مخروط سنگی استفاده شده است سنگ های آهکی سرخ و سیاه و مرمر سفید.

ش ۱ - پلان و پرسپکتیو معبد سفید

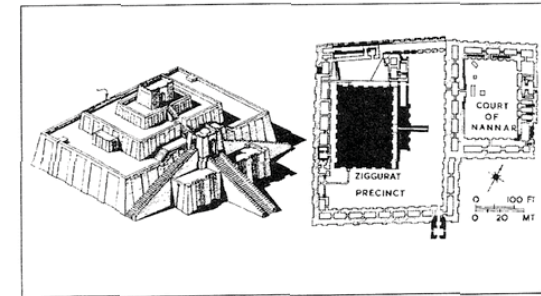
به طور کلی در زمان سومریان در خدمت مذهب بود که به بررسی ویژگی های این معابد می پردازیم:

- ساختمان معابد با کار داوطلبانه، و تعاونی انجام می شد - انسانی عظیم بود.

زیگورات ها شناخته شده ترین ساختمان در دره بین النهرین بودند.

- با ساختن معبد بعدی مرتفع تر می شود تا اینکه آخرین پرستشگاه روی تپه عظیم مصنوعی قرار می گیرد که همان زیگورات است زیگورات در زبان سومری به معنی کوه است.

از جمله زیگورات های مهم در این دوره زیگورات اور است: که از کوه مکعبی از خشت خام یا نماسازی ضخیمی از آجر با ملات قیری است. علت استفاده از آجر با ملات قیردر نماسازی بدین دلیل بوده است که به قدرت و استحکام آن در برابر سیل ها و دیگر عوامل طبیعی بیفزاید احتمالا هر طبقه زیگورات رنگ جداگانه ای داشته و ر روی آن درختکاری یا گلکاری شده بود.

ش ۳- پرسکیو و پلان زیگورات اور (سومر)

آکاد:

مکان: جنوب بین النهرین

- تاریخ سابقه دوره آکاد از به سلطنت رسیدن بنیان گذار سلسله پادشاهان که نامش سارگون بود در حدود ۲۳۰۰ سال ق.م می دانند.

- سارگون قدرت سیاسی را تحت تسلط سامیان ایجاد آورد.
- آنها میراث سومری را حفظ کردند.

- آجرهای این دوره بزرگ و راست گوشه با ابعاد ۵۲*۵۲ cm است.

- ویژگی این دوره: ساختن خانه ها بر اساس نظارت کارفرما است. شاهد این مدعا یک لوح گلی از تلو (قلوه) است که یک نقشه منزل مسکونی روی آن طرح شده است.

نکته: کهن ترین نقشه ساختمانی موجود مربوط به دوره آکاد است.

شهرهای اصلی

سیپار- شاماش (خدای خورشید) ایشتار (الهه عشق) بوده است.

یکی از آثار کاخی در تل برمک متعلق به زمان نارامسین به صورت یک مربع ۱۰۰*۱۰۰ و قطر دیواری آن ۱۰ متر است.

- تمدن بابل اختلاف زیادی با سومر نداشت. زبان بابل و سومر با هم متفاوت بود ولی دارای خط یکسان بودند در هنر و مذهب آنها هم تفاوتی نبود، فقط خدایان را به نام های تازه ای می خواندند.

بزرگترین خدای بابل مردوک بوده است.

معماری بناهایی بازمانده از دوره بابل کهن به دو دسته تقسیم می شوند:

الف معابد

آشور:

۱- بر فراز بلندترین نقطه شهر قرار دارد.

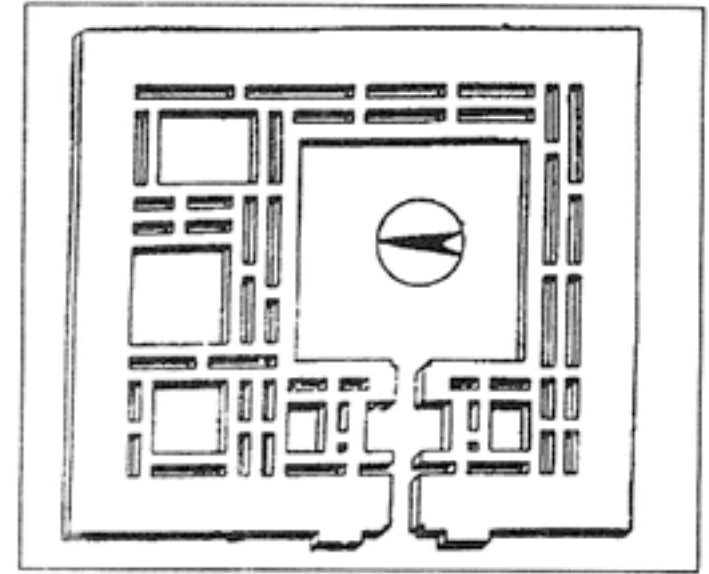
۲- هر یک از حیاط ها یک واحد مسکونی به وجود می آورد.

۳- نقشه آن از یک حیاط مرکزی و سه حیاط کوچک تر با اتاق هایی در اطراف آن است.

ایشچالی:

۱- به الهه مادر به نما «ایشتارگی کی توم» هدیه شده است.

۲- ساختمان آن بر روی یک مصطبه واقع شده است.

ش ۴ - پلان کاخ نارانسین در تل براک (آکاد)

کاخ قدیمی: اثری دیگر در این دوره کاخی در آشور است که به کاخ قدیمی مشهور شده و پلانی مشابه کاخ نارامسین دارد.

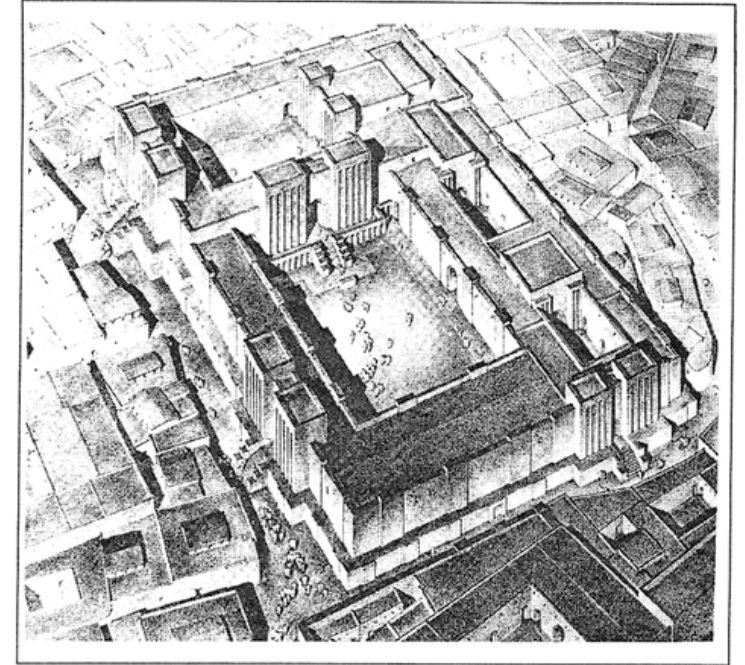
بابل قدیم:

این سلسله به وسیله سومو-آبوم تاسیس یافته است و در دوران حمورابی به اوج خود رسید.

تفاوت تمدن بابل و سومر

۳- دارای ورودی های متعدد و یک حیاط بزرگ و سه حیاط کوچک است.

ش ۶ - پرسپکتیو طرح بازسازی شده معبد ایشچالی

ب- کاخ

کاخ مادری

۱- یکی از بزرگترین آثار معماری در بین النهرین کاخی در شهر باستانی ماری است.

۲- ساخته شده بر روی مصطبه

۳- از جمله کاخ های دوران حمورابی است.

۴- تزئینات: نقاشی های دیواری (در شرح و دوران حکام بین النهرین)

معماری آشور

مکان: شمال بین النهرین دارای شرایط سخت اقلیمی و کوهستانی است . بنابراین اختلاف فراوانی بابل در بخش جنوب بین النهرین داشت.

- این ناحیه مسکن اقوامی بود که میتانی نام داشتند و از مغرب آمده بودند و همچنین اقوام دیگری از سومرها و سامی ها که در جنوب این ناحیه آمده بودند.

مقایسه با بابل: از خیلی لحاظ مانند وضع اجتماعی، از لحاظ عادت بازرگانی، صنعت و کشاورزی شباهت زیادی به بابل داشتند و خدایان آشور و بابل یکی بودند (در نام اختلاف داشتند)

هنر آشوری: آمیخته ای از هنر سومری و بابلی است.

موضوع مجاری ها: مجسمه خدایان و پادشاهان و نقش گاو بالدار با سر انسان و لشکرکشی و مراسم دینی بود. بیشتر موضوعاتی را انتخاب می کردند که حول محور فرمانبردار بود.

- از مصالح سنگ بیش از آجر و خشت استفاده می کردند دیوارها را با کاشی لعابی و منقوش می پوشاندند.

ویژگی معماری

- به علت فراوانی سنگ در این منطقه بناها محکم تر از ساختمان های بابل ایجاد شد.

- در بناها علاوه بر سنگ از آجر هم استفاده می کردند.

- شهرها را با دیوارهای عریض محصور می کردند.

- معابد چند طبقه می ساختند. و کاخ ها که دارای ساختمان های متعدد بود و به وسیله حیاط هایی از هم جدا می شد .

نکته: قاب های لعابدار ابتدا در آشور به وجود آمد.

از جمله بناهای ساخته شده در این دوره:

می توان به ارگ ناتمام سارگون دوم: شامل کاخ ها و زیگورات فرسabad و کاخ آشورنازیرپال در نیمرود و نینوا اشاره کرد.

ارگ ناتمام سارگون دوم:

مکان: خرساباد

- دارای نقشه بلند پروازانه است که بازتابی از اطمینان شاهان به قدرت همواره پیروزمند خویش است.

الف: کاخ: این کاخ مساحت با ۴۰۰۰۰ M دارای بیش از ۲۰۰ حیاط و اتاق بود.

سازندگان درصدد، ایجاد تقارن بودند ولی خود کاخ نقشه ای آشفته دارد.

- کاخ را در سطحی مرتفع ساختند که از سطح سیلاب ها بالاتر باشد و پادشاهان را در نقطه ای بین خانه های زیر دستانش و خدایان قرار دهد.

نکته: پوشش اتاق ها را از طاق گهواره های خشتی به کار برده اند که عملی ترین روش برای مسقف کردن ساختمان در مکانی است که نه الوار کافی داشت و نه سنگ مناسب. در نمای کاخ از کاشی لعاب دار استفاده کرده اند از دروازه اصلی کاخ دو گاو بالدار غول پیکر با سر آدم پاسداری می کردند که مشابه آن را در تخت جمشید می توان دید.

معماری زیگورات آشور: از دوره سومر تا آشور تحول چشمگیری داشته است. از لحاظ ارتفاع تعداد طبقات و نحوه دسترسی از طریق پلکان، تحول چشمگیری داشته است.

کاخی در نینوا: (کاخ جنوب غربی)

- دارای پلان ویژه ای متشکل از چند حیاط محصور با ردیف اتاق ها

- دارای نقوش برجسته فراوانی است مثل کاخ سارگون

- تنها مورد اختلاف در موضوع نقش برجسته ها است از جمله وجود صحنه های صلح و آرامش است که بیش از هر دوران دیگری است.

معماری بابل جدید:

- پس از سقوط نینوا به وسیله ناپولازار حاکم بابل جدید در پایتخت آشور دومین امپراطوری بابل را تشکیل داد.

- این دولت دست نشانده مادها به شمار می رفت که توسط ناپولازار پایه گذاری گردید و طی فتوحاتی که از جنگ با مصریان، اقوام یهود و فینیقی ها به دست آوردند بابل به جانشین نینوا تبدیل شد که از بزرگترین و زیباترین شهرهای زمان خود بود.

- بابل جدید را تمدن کلدانی نیز می گویند که در زمان پسران ناپولازار شهرت پیدا کرد.

- در این دوره پیشرفت های چشمگیری در پزشکی و نجوم حاصل شد.

علت اهمیت آثار معماری کلدانی

۱- از نظر عظمت و زیبایی

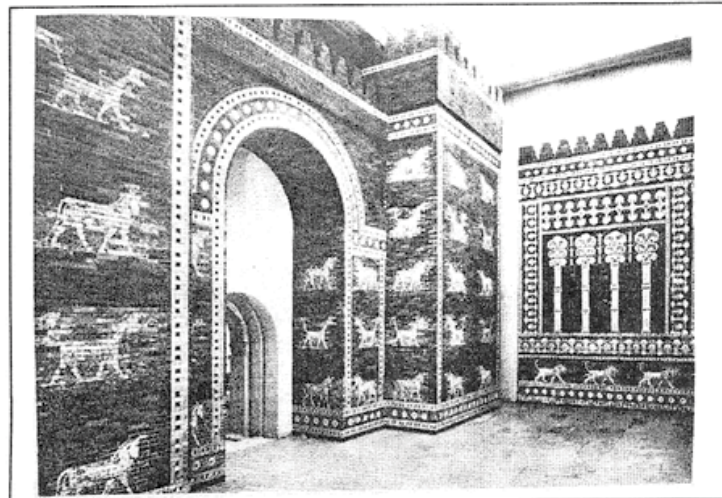
۲- از نظر رابطه با هنر قدیم بین النهرین مثل پیروی از فرم معابد عریض قدیم دوران سومری و آکاد مهمترین اثر این دوران معبد «تین ماه» در بابل است. در صورتی که:

آشوریهها نقشه محراب را از سیستم عرضی به فرم طولی تغییر دادند.

نکته: سیستم عرضی مشخصه معبدسازی دوران قدیم بین النهرین است.

از آثار این دوران:

کاخی با آجر: که در دیوار بیرونی آن با کاشی لعابدار رنگارنگ پوشیده شده است.

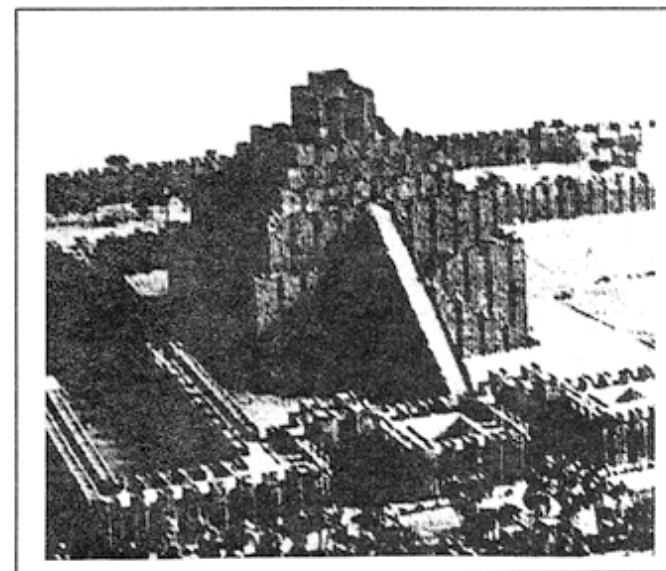

ش ۱۲ - نمایی از دروازه ایشتر در بابل (بابل جدید).

خلاصه این بخش

- ۱- معماری سومر: در خدمت معابد
- ۲- آشور: شمال بین النهرین (شرایط سخت) فراوانی سنگ (بناهای آشور محکم تر از بابل)
- ۳- معماری در خدمت آرامگاه
- ۴- معماری بابل: کاخ، معبد
- ۵- کاخ ماری: بابل کهن
- ۶- ارگ ناتمام سارگون: (در خرساباد). مربوط به معماری آشور،

برج بابل: زیگورات معروف به بابل یا زیگورات مردوک است که دارای سه ردیف پله بوده است.

ش ۱۱ - پرسپکتیو برج بابل (بابل جدید).

دروازه ایشتر: (از آثار برجسته معماری شهر بابل)

- نمای آن به استوار بخت النصر با کاشی لعابدار به رنگ آبی تیره پوشیده شده است. نقش تزئینی عبارتند از گاو اژدها که در مقایسه با عبوسی و سردی بناهای در آشور (دروازه ارگ سارگون) بسیار لطیف هستند.

۷- آشور: کاشی لعاب دار منقوش

۸- کاخ جنوب غربی (در زمان آشور) صحنه های صلح و آرامش

۹- دروازه ایشتار (بابل جدید) کاشی لعاب دار به رنگ تیره

فصل سوم

معماری مصر

معماری مصر

سرزمین مصر از کنار رود نیل تا سودان امروزی است.

- پس از اینکه مصری ها ۴۰۰۰ سال قبل کار با مس را آموختند، دوره سنگ به پایان رسید.

- ساکنان مصر در دو منطقه شمالی و جنوبی دارای ۲ فرهنگ کاملا متفاوت بودند.

۱- مصر سفلی شغل مردم چوپانی و چادرنشینی بود.

۲- مصر علیا مردم به کشاورزی اشتغال داشتند و محل سکونت آنها ثابت بود و از نی برای ساختن خانه های خود استفاده می کردند از جمله تفاوت های این دو قوم اختلاف در مراسم مذهبی دفن کردن مرده ها بود.

مصر سفلی مرده را در قبر و خارج از محل سکونتشان به خاک می سپردند.

مصر علیا مرده را در محل سکونت خود دفن می کردند.

هرودت می گوید: مصری ها بیشتر از هر قوم دیگری به حد افراطی مذهبی بودند.

مصریان به زندگی پس از مرگ اعتقاد داشتند و زندگی در این دنیا را برای دست یابی به سعادت زندگی پس از مرگ می دانستند و هنر آنها هم تحت تاثیر همین نگرش زندگی پایه ریزی شده بود. با وجود اینکه خانه های خود را با مصالح کم دوام می ساختند ولی مقابر را با سنگ های سخت بنا می کردند.

انها خدایان مختلف داشتند و با پیشرفت کشاورزی آنها به پرستش خورشید پرداختند که «خدای آفتاب» یا «رع» نامیده می شد.

معماری مصر

الف - معماری پادشاهان کهن

ب- معماری پادشاهان میانه

ج- معماری پادشاهان جدید

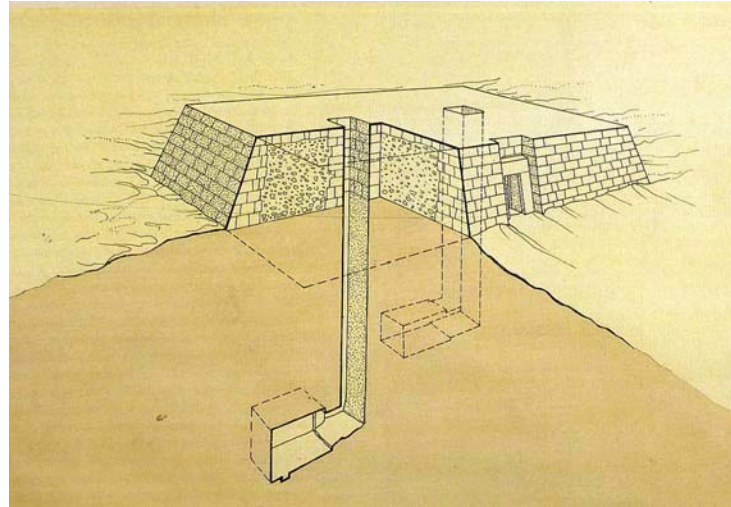
معماری پادشاهان کهن

- پس از اتحاد سفلی و مصر علیا متحد شدن دو فرهنگ اولین سلسله با یک سیاست واحد تشکیل شد.

- آغاز تاریخ معماری مقبره ای (مصطبه ای)

مصطبه: سکویی بلند و مستطیل شکل با دیواره ای نسبتا شیب دار و مفروش از سنگ یا آجر بر روی محوطه تدفین که در عمق زیادی از زمین قرار داشت. علت مایل بودن دیوار آن به خاطر استحکام بیشتر آن بوده است.

شکل مصطبه: از تپه های خاکی یا سنگی که مقبره های پیشین را می پوشانید الهام گرفته شده است.

تفاوت آیین دفن بین النهرین و مصر

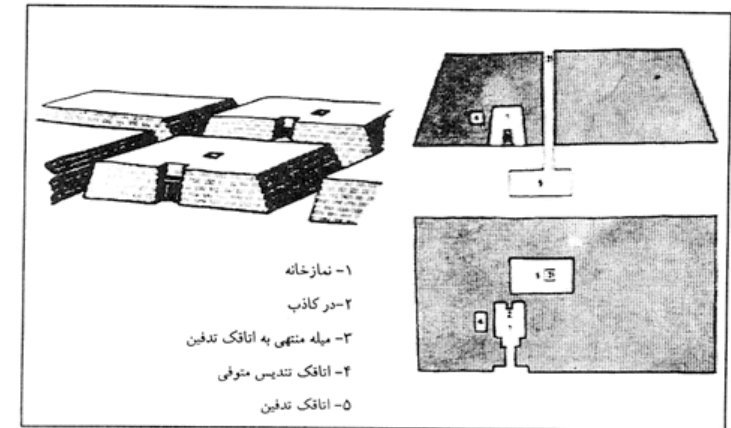
در بین النهرین بی تفاوتی نسبت به مردگان و حفظ مقبره وجود داشت ولی در مصر این مسئله در درجه اول اهمیت قرار داشت.

مصطبه ها اولین شکل ساخته شده از مقابر در مصر که بعدها به صورت پله پله ای ساخته شده اند و پیش زمینه شکل گیری اهرام بودند.

از جمله مقابر این دوره:

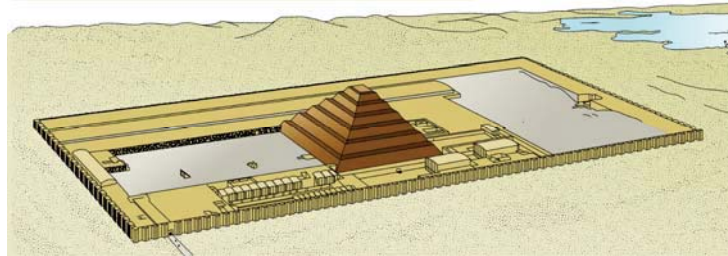
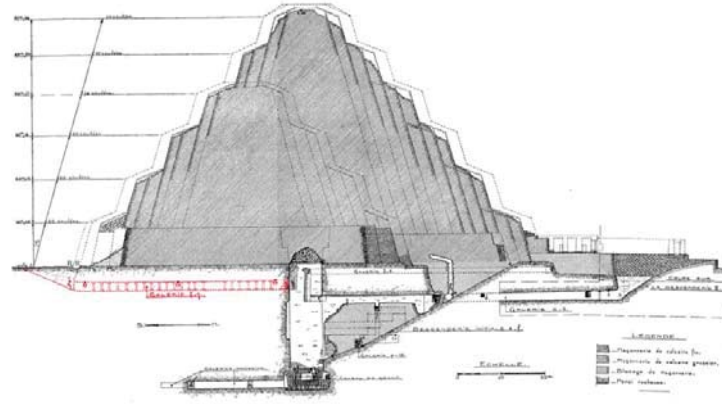
هرم پله ای زوسر (جوسر)

-نخسین مقبره عظیم پادشاهی

- ۱- نمازخانه
- ۲- در کاذب
- ۳- میله منتهی به اتاق تدفین
- ۴- اتاق تدفین متوفی
- ۵- اتاق تدفین

ش ۱ - پلان ، مقطع و پرسپکتیو چند مقبره مصطبه ای.

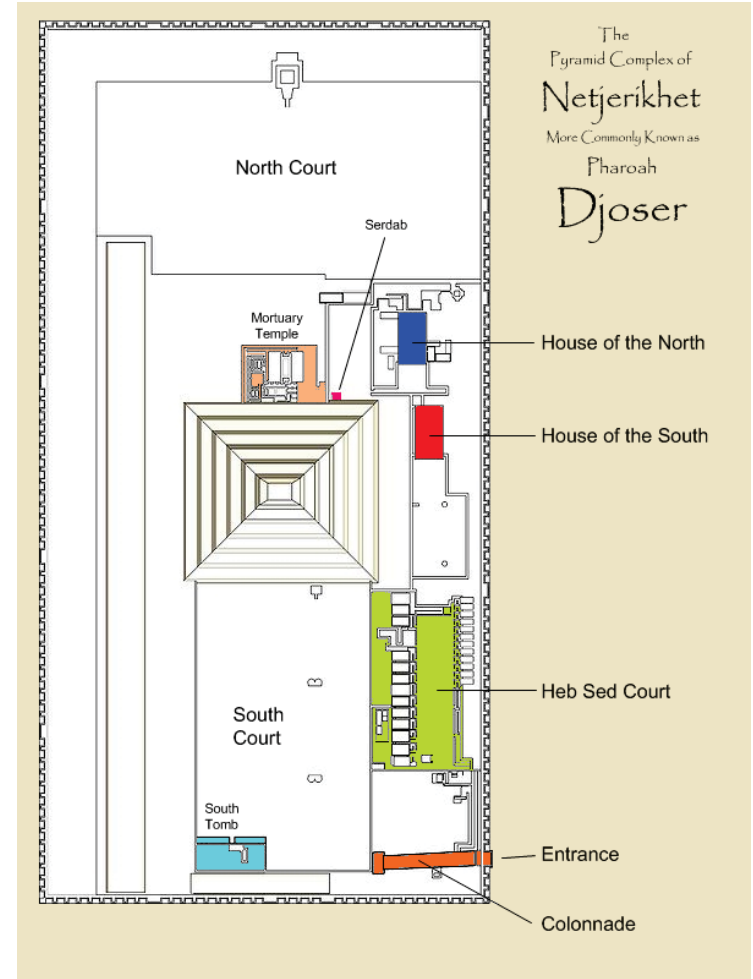
- شکل پله پله ای حد واسط بین مصطبه و هرم های حقیقی
- مکان: در شهر سقاره یا گورستان باستانی ممفیس واقع شده است.

ویژگی این بنا: پله پله است مشابه زیگورات بین النهرین
نکته: هرم زوسر بر خلاف زیگورات ها مقبره است نه معبد

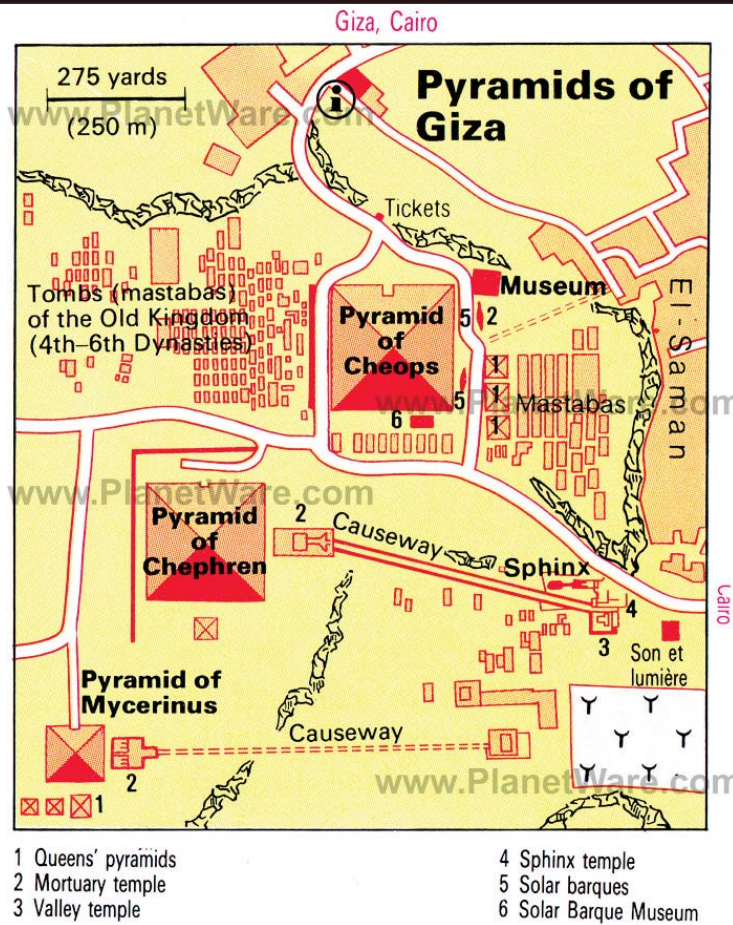
- این ساختمان و معبد هایش یک زیارتگاه درمانی است.
- معمار هرم زوسر: ایمحوتب نخستین هنرمندی است که نامش در تاریخ مدون آمده

مقبره زوسر کارکردی دو گانه دارد:

- ۱- حفاظت از پادشاهان مومیایی و اشیا دفن شده.
- ۲- مجسم ساختن قدرت مطلق و خداگونه وی به کمک حجم و صلابت خویش

اهرام ثلاثه

مکان: جیزه

مظهر: پایداری ابدی، علم پنهانی، رمز و فنون، حکمت ازلی و جادوگری بوده اند. تکامل شیوه مصطبه

سه هرم معروف:

۱- خوفو (خثوپس)

۲- خفرع (خفرن)

۳- منکوریح (مرکرینوس)

هرم خوفو: کهنترین و بزرگترین هرم

- ساختمان سازی با سنگ آهک (کوهی از سنگ)

- چهار گوشه هرم - چهار جهت قطب نما است.

مجسمه ابوالهول: در کناره راه خاکریز مشرف به معبد خفرع قرار دارد به نشانه بزرگ داشت فرعون از یک صخره طبیعی تراشیده شده است.

دوره پادشاهی میانه

ویژگی ها

۱- در جواهر سازی رونق گرفت.

۲- نقاشی: سبک های جدید پدید آمد.

۳- مقابره صخره ای

مهمترین و بارزترین بازمانده دوره پادشاهی میانه:

- مقابر صخره ای که جانشین آرامگاه های هرمی دوره قبل (کهن شده اند)

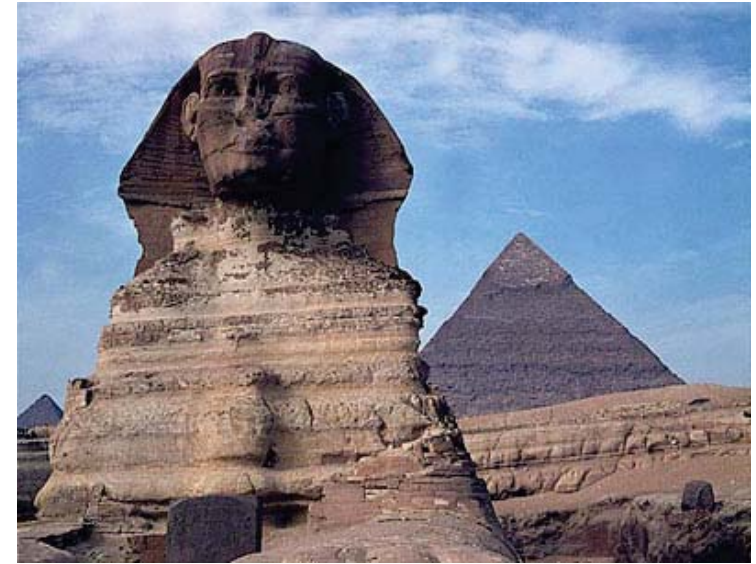
مکان: درینی حسن

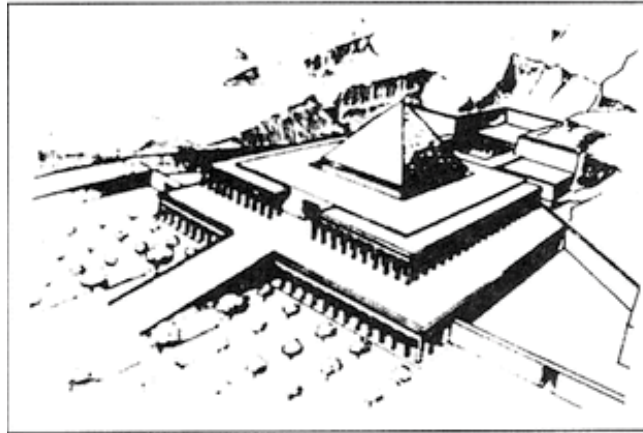
یکی از سالم ترین اینها مقبره منوم حوتپ است.

ویژگی این مقابر:

۱- جلوی این مقابر صخره ای یک سرسرای ستون دار کوتاه وجود داشت.

۲- در نقاط دوردست و در صخره ها کنده می شدند تا از دسترس دزدان در امان باشند.

ش ۶ - پرسپکتیو معبد متوحوتب در دیرالبحری.

معماری پادشاهی جدید

از مهمترین دوره های امپراطوری مصر است. در این دوران قدرت سلطنتی بسیار افزایش یافت.

نکته: عظیم ترین و گیراترین یادمان های پادشاهی کهن اهرام هستند.

نکته: عظیم ترین و گیراترین یادمان های پادشاهی جدید معابد هستند.

ویژگی مهم این دوران متشکل از رشته های مختلط و بسیار متنوع و شامل انواع گوناگون شیوه ها.

۳- شامل بخشهای زیر هستند:

الف- دهلیز

ب- تالار ستون دار

ج- اتاقک مقدس

معبد ایمحوتب: مکان ایرالبحری

•• از جمله بناهای دوران پادشاهی میانه معبد و مقبره ایمحوتب است.

نکته: در یل کوه و ترکیب معماری با طبیعت به وجود آورده است.

ترکیبی از عظم اهرام دوره پیشین

تالارهای ستون دار چند طبقه

محل دفن فرعون در خارج از مجموعه و در دل کوه

نکته: هنر در این دوره از نظر تنوع قابل قیاس با هنر امپراطوری روم

از جمله بناهای این دوره

مقبره حتشب لوت: متعلق به ملکه ای به همین نام

- از سطح کف دره تا سه طبقه ستوندار با خرپشته ای اتصالی از پایین به بالا قد برافراشته است.

- رعایت تناسبات

- دارای نقش برجسته

مقبره صخره ای رامسس

متعلق به آخرین فرعون بزرگ مصر که برای ستایش خود چهار تندیس از خود در نما قرار داد.

ویژگی

هنرمندان زمان رامسس گسترش و بزرگ نمایی غیر عادی را در اندازه ها به کار می بستند.

- هر گونه ظریف کاری، فدای بزرگ کردن اندازه ها شد.

ستون ها

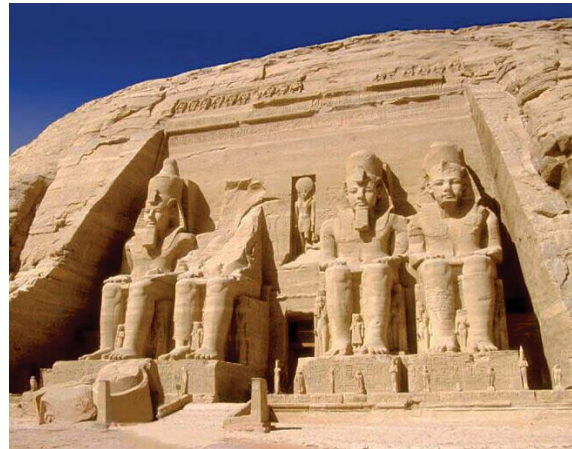
تراشیده شده را از دل صخره (مثل مقابد صخره ای بنی حسن)

ویژگی

۱- بار اعمال نمی کنند.

۲- پیکره زن و مرد هستند.

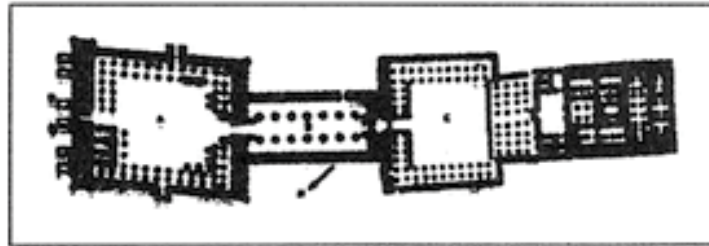
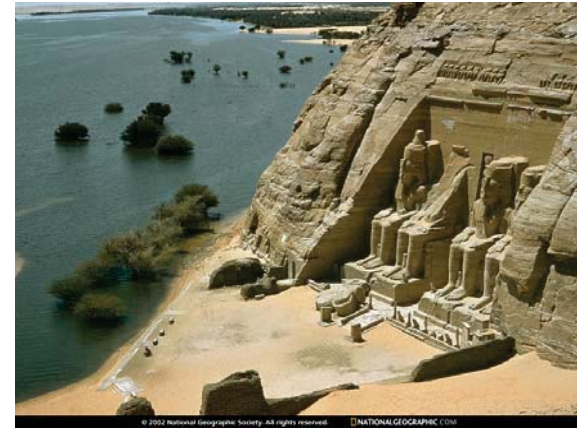
مهم: پیکره ستونی پیش درآمد کاریاتیدها در معماری یونانی هستند.

معبد القصر

برای پرستش آمون خدای بزرگ ساخته شده است آمخوتپ سوم این معبد را وقف آمون و همسرش کرد.

حیاط این معبد برای هماهنگی با رود نیل به صورت ظاویه دار و ذوزنقه ای، طرح شده است.

ش ۹ - پلان معبد آمون در القصر.

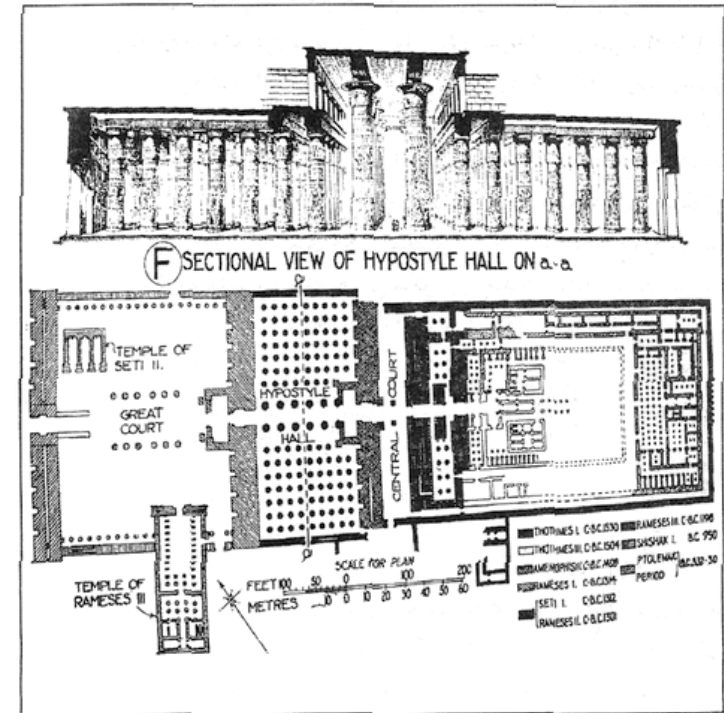
معبد امون رع کرنک (Amon-Ra)

۱- یکی از بزرگ ترین معبدهای سردر دار مصری است.

۲- در تالار ستون دار این معبد دو نوع سر ستون وجود دارد:

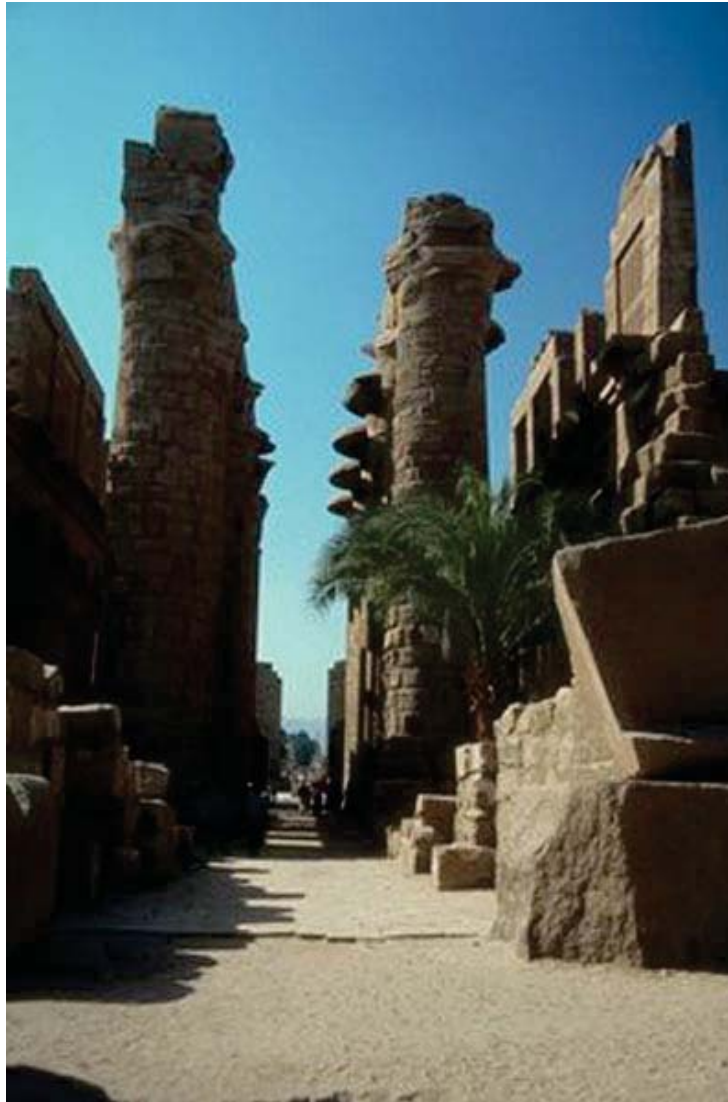
- غنچه ای

- کاسه ای (زنگوله ای)

ش ۸ - پرسپکتیو و جزئیات معبد صخره‌ای رامس.

- ۳- دارای حجم بزرگ و تالارهای ستون دار و حیاط های رواق دار درخور توجه است. ستون ها دارای تزئینات فوق العاده اند
- ۴- سقف تالار ستوندار از تخت سنگ است.

